

Warszawa, 17.09.2022 r.

Prof. Tomasz Milanowski

Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie

Wydział Malarstwa

Recenzja

Recenzja sporządzona na zlecenie Uczelnianej Rady do Spraw Nauki i Jakości Kształcenia Uniwersytetu Artystycznego im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu, która mocą uchwały H/24/URN i JK/2021-2022 powołała mnie w skład Komisji Habilitacyjnej z funkcją Recenzenta, w postępowaniu habilitacyjnym w dziedzinie sztuki, w dyscyplinie artystycznej – sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Pani dr Natalii Brandt, przeprowadzanym przez Uniwersytet Artystyczny im. Magdaleny Abakanowicz w Poznaniu.

Dane Habilitantki

Natalia Brandt urodzona w 1983 r. w Wągrowcu. W latach 2003-2009 studiowała malarstwo i rysunek w Akademii Sztuk Pięknych w Poznaniu. W 2016 r. uzyskała stopień doktora w Uniwersytecie Artystycznym w Poznaniu.

Wystawy indywidualne

2019: *Gry przesunięć*, Fundacja Profile, Warszawa

2018: *Ukryte związki rzeczy*, Galeria AT, Poznań

2017: *Zaślepianie*, Fundacja Profile, Warszawa

2016: *Amnezja*, Galeria Oko/ Ucho, Poznań

2014: *New Conceptual Practices*, Annex 14, Raum Fur Actuelle Kunst, Zurych

2014: *Obrazy kontrolowane*, Galeria AT, Poznań

2013: *Conversazioni tardive con Kurt Schwitters*, Centro di Arte Contemporanea, Rzym

2012: *Układ zamknięty*, Fundacja Profile, Warszawa

2012: *O nieoznaczności – spóźnione rozmowy z Kurtem Schwittersem*, Galeria Sztuki im. Jana Tarasina, Kalisz

2011: *Bezmijsca*, Galeria Naprzeciw, Poznań

2009: *Patrioci wszystkich krajów łączcie się!* Warszawa

2008: *Reminiscencje*, Galeria Naprzeciw, Poznań

2007: *Oko słyszy, ucho widzi (Gramatyka przestrzeni)*, Galeria Oko/ Ucho, Poznań

2006: Galeria Aneks, Poznań

Wystawy grupowe

2019: *Słuchając okiem*, Archiwum Idei, Poznań

2019: *Books, Words, Ideas*, Muzeum Susch, Szwajcaria

2018: *Join the Dots / Unire le distanze*, Salone Deglilcantimay, Triest

2018: *Reversed Seeing*, Contemporary Art Museum Ise, Japonia

2018: *Kto się nie boi awangardy*, Fundacja Profile, Warszawa

2017: *Solaris*, Kortijk, Belgia

2015: *Alternative Views*, Haus Am Lutzowplatz, Berlin

2014: *Sieć – sztuka dialogu 2*, Fundacja Profile, Warszawa

2014: *Metamorfozy idei*, Galeria Arsenał, Poznań

2013: *Teraz rysunek: Punkty zbieżne*, CK Zamek, Poznań

2010: *Bez uzasadnienia*, Galeria Aneks, Poznań

2010: *Bez tytułu*, Fundacja Profile, Warszawa

2007: *„=” (Równa się/ Ist Gleich)*, Galerie Nord, Berlin

Ocena autoreferatu oraz dołączonego dzieła artystycznego

Zgodnie z wymogiem formalnym dr Natalia Brandt jako osiągnięcie habilitacyjne wskazała zestaw prac *Gry przesunąć* aspirujący do spełnienia wymogów określonych w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.), składający się z 43 kolaży, 1 asamblażu, 5 obiektów i wydanej w 12 egzemplarzach edycji artystycznej.

Opis dzieła i jego najważniejszych założeń to wypowiedź spójna i dojrzała. Doceniam precyzję wypowiedzi kandydatki i umiejętność formułowania pogłębionej refleksji intelektualnej dotyczącej twórczości, a w szczególności własnej działalności artystycznej. Pani dr Natalia Brandt daje świadectwo wiedzy na temat poruszanych przez siebie zagadnień i znajomości omawianych tematów. Praca wskazana jako *Opis dzieła i najważniejsze założenia* to świetnie skonstruowany referat. Przejrzysty w formie i treści, pozbawiony ozdobników i zbytecznej afektacji. Kandydatka eksplikuje swoją postawę artystyczną w poważny i interesujący sposób – „To nowe spajanie pozornie nieprzystających treści (słów, przedstawień) można by nazwać rodzajem „wizualnych aforyzmów”, jak pisze bardzo trafnie o kolażach składających się na cykl prac *Gry przesunąć*. *Gry przesunąć* to praca składająca się z 49 prac, w tym asamblażu złożonego z kilkunastu małych przedmiotów oraz pięciu osobnych obiektów. Obiekty te – szczelnie zamknięte słoiki – wypełnione są treścią składającą się z najmniejszych fragmentów, skrawków, okruchów uzupełnionych wybranymi słowami i wizerunkami nadającymi im znaczenia. Przywołam w tym miejscu fragment tekstu Bożeny Czubak, kuratorki wystawy *Gry przesunąć* dr Natalii Brandt w Fundacji Profile:

„Zawekowane papierowe strzępki nie mają jak puzzle z góry ustalonego miejsca w jakiejś układance, są raczej jak repozytoria niedających się przewidzieć, współczesnych sposobów czytania kultury wizualnej”.

W skład pracy wchodzi także inny element, duży kaktus, sztuczny obiekt, na którego kolce nanizane zostały dziesiątki pojęć i zdań w różny sposób komentujące sztukę. Następstwem, czy też jak pisze autorka – „kontynuacją projektu jest zreprodukowana seria obrazów, przyjmujących formę edycji artystycznej wydanej w liczbie 12 wolumenów. Na każdy wolumen składa się 45 kart zamkniętych w pudełku”. Kandydatka, dr Natalia Brandt, tak komentuje przyjęty proces twórczy:

„Koncepcja nadania takiej formy wydawała mi się naturalną konsekwencją wynikającą z faktu, iż w opisany cykl prac wpisana jest możliwość „czytania” – nie tylko w sensie wizualnym, ale również poprzez obecność słów. Forma kart, zamkniętych w pudełku pozwala na intymny kontakt z treścią poszczególnych obrazów. Reguły ich „czytania” nie są zdefiniowane, nie ma bowiem obligatoryjnego porządku „odczytywania” narracji wynikającej z kolejności następujących po sobie stron i rozdziałów, co zazwyczaj istotne jest dla lektury książek. Forma ta umożliwia dryfowanie pomiędzy obrazami i tworzenie nowych związków rzeczy i narracji”.

Zwracam uwagę na dojrzałą i precyzyjną formę wypowiedzi dr Natalii Brandt. Autokomentarz dotyczący własnej postawy twórczej umieszczony w autoreferacie świadczy o erudycji i wnikliwej znajomości zagadnień podejmowanych przez kandydatkę. Dr Natalia Brandt pisze znakomicie. Wydawać by się mogło, że to oczywiste, wszak słowo stanowi immanentną część jej pracy. Analizując na potrzeby niniejszej recenzji dokumentację pracy wskazanej, jako osiągnięcie habilitacyjne znajduję potwierdzenie mojej opinii w tytule jednej z prac składających się na cykl: *Mówić o tym, ale jak? / Talk About It? But How?* Mówienie o sztukach wizualnych nie jest zadaniem łatwym ani prostym. Jeszcze trudniej jest opisać i wyrazić słowami to, co przedstawione zostało przez nas za pomocą różnych technik obrazowania. Dr Natalia Brandt radzi sobie z tym problemem doskonale. Precyzyjnie, krok po kroku, zgodnie z wymogami formalnymi w *Autoreferacie* opisuje to, czego wymaga ustawodawca. Punkt po punkcie daje pełny opis posiadanych dyplomów, stopni naukowych lub artystycznych. Podaje informacje o dotychczasowym zatrudnieniu w jednostkach naukowych lub artystycznych – to ważne informacje, pozwalające prześledzić dotychczasową karierę kandydatki, ale również, co nie mniej istotne, zapoznać się z jej mentorami, a do tych zaliczyć na pewno można prof. Hannę Łuczak, prof. Dominika Lejmana, a w szczególności prof. Jarosława Kozłowskiego. Wydaje mi się, że współpraca z tym wybitnym artystą i pedagogiem odcisnęła swoiste piętno i wpłynęła na charakter twórczości kandydatki. Mam na myśli pewien konceptualny rygor i rodzaj myślenia o sztuce i procesie twórczym. Absolutnie nie mam na myśli epigoństwa czy naśladownictwa, jeśli już to tylko i wyłącznie twórcze powinowactwo. W dalszej kolejności dr Natalia Brandt przechodzi do *Omówienia osiągnięć*, o których mowa w art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o Szkolnictwie Wyższym i Nauce (Dz.U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Począwszy od *Wstępu*, poprzez punkt I *Działalność artystyczna przed nadaniem stopnia doktora sztuk pięknych w latach 2003- 2016*, która została wnikliwie przedstawiona i omówiona. W punkcie II *Działalność artystyczna po nadaniu stopnia doktora sztuk pięknych w latach 2017-2021* otrzymałem wszystkie potrzebne informacje podane w formie precyzyjnej i wyczerpującej. W punkcie III. *Tytuł cyklu wskazanego jako osiągnięcie*

habilitacyjne oraz poszczególnych dzieł wchodzących w jego skład, zgodnie z wymogiem formalnym kandydatka jako osiągnięcie habilitacyjne wskazała pracę pt. *Gry przesunięć*. Bardzo interesujące wydają mi się podtytuły poszczególnych prac składających się na cykl. Wymienię kilka z nich, które mają mnóstwo uroku lingwistycznej zabawy: *Mona Lisa jest piękna i kropka*, *Going...going...Gone / Żyjesz... żyjesz...i po tobie* czy *W gruncie rzeczy to nie jest mój ulubieniec*. W punkcie III a. pojawia się *Opis dzieła i najważniejsze założenia*. To przykład lapidarnej formy zawierającej mnogość treści potrzebnej do pełniejszego wnikięcia i zrozumienia metody twórczej i założeń pracy dr Natalii Brandt.

Bazując na perfekcyjnie przygotowanej dokumentacji wystaw kandydatki, mogę powiedzieć z pełnym przekonaniem, że zaproponowana przez nią wypowiedź jest spójna i przemyślana. Aspekt wizualny niniejszego dzieła, nazywanego w myśl ustawy osiągnięciem habilitacyjnym, oceniam bardzo wysoko. Zgadzam się z artystką, że głównym motywem jej twórczości jest „podanie w wątpliwość zakorzenionych kanonów i zasad służących do interpretacji rzeczywistości”. Tym bardziej mogę potwierdzić w niniejszej recenzji, że deklarowana przez kandydatkę potrzeba „poszukiwania szczególnego języka właściwego do wyrażenia treści, które trudno oddać w jakimkolwiek języku. Treści te związane były z sytuacjami granicznymi, często z bólem i cierpieniem, ale także złą pamięcią” skutkowałą powstaniem dzieła oryginalnego i nowatorskiego, a za takie uważam pracę *Gry przesunięć* wskazaną zgodnie z wymogiem formalnym jako aspirującą do spełnienia warunków określonych w art. 219 ust. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2021 r. poz. 478 z późn. zm.). Bardzo wysoko oceniam ten rodzaj wyrafinowanego poczucia humoru kandydatki, zonglującej pojęciami i cytatami ze świata sztuki i pop-kultury. To nie tylko doskonała zabawa, ocierająca się momentami o absurd, to także – a może zwłaszcza – deklarowana przez dr Natalię Brandt chęć sprowokowania odbiorcy do redefinicji przyjętych pojęć i znaczeń.

Kandydatka w swojej wzorowo przygotowanej dokumentacji zamieściła wymagane informacje dotyczące: *Informacja o wykazywaniu się istotną aktywnością naukową albo artystyczną realizowaną w więcej niż w jednej uczelni, instytucji naukowej lub instytucji kultury, a w szczególności zagranicznej*. Szczegółowo przygotowała wykaz wystaw indywidualnych i zbiorowych w kraju i poza jego granicami. Opisała otrzymane stypendia oraz staże, a także pełen wykaz dorobku naukowego, który oceniam wysoko. Wspomnieć należy także o *Działalności innego rodzaju, zwłaszcza Współpracy przy wystawach zbiorowych i publikacjach*, oraz *Współpracy naukowej – krajowej i zagranicznej*, która jest bogata i w pełni

spełnia stawiane wymogi. W dokumentacji znalazła się także bardzo istotna *Informacja o osiągnięciach dydaktycznych, organizacyjnych oraz popularyzujących naukę lub sztukę*. Potwierdza ona aktywność kandydatki na polu działalności dydaktycznej, organizacji wystaw, plenerów, konferencji, seminariów, imprez i spotkań aktywizujących środowisko studenckie.

Konkluzja

Z wielkim zainteresowaniem zapoznałem się z dokumentacją dołączoną do wniosku dr Natalii Brandt o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki i dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki. Zgodnie z wymogiem formalnym jako osiągnięcie habilitacyjne kandydatka wskazała pracę pt. *Gry przesunąć* złożoną z 43 kolaży, 1 asamblażu, 5 obiektów i wydanej w 12 egzemplarzach edycji artystycznej. Stwierdzam, z pełnym przekonaniem, że dr Natalia Brandt jest wszechstronnie przygotowaną artystką i pracownikiem nauki. Osiągnięcia artystyczne i dydaktyczne dr Natalii Brandt stanowią nie tylko znaczny wkład w samą dyscyplinę, są również ich efektywnym przełożeniem na sferę dydaktyki i upowszechniania kultury oraz kształtowania estetycznych postaw polskiego społeczeństwa. Dorobek habilitantki należy szczególnie wysoko oceniać w aspekcie troski o zachowanie naszej tożsamości kulturowej. Niniejszym stwierdzam, że osiągnięcia artystyczne, twórcze i dydaktyczne dr Natalii Brandt w pełni spełniają wymagania stawiane kandydatom do nadania stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie sztuki w dyscyplinie sztuki plastyczne i konserwacja dzieł sztuki.

Prof. Tomasz Milanowski

